

Datum

Dnr

2023-03-15

Ändringshistorik

Datum	Version	Ändrad av	Ändringar
2023-01-04	1	Max Svanstedt	Skapat dokument.

Restaureringsplan för N2000-området Sandemar inom projektet LIFE RestoRED

LIFE19 NAT/SE0110003

Summary

This document provides a brief overview of the measures that will take place in the LIFE RestoRED project at the N2000 site Sandemar SE0110015. Sandemar is located in the southern part of Stockholm county. The area is located by the Baltic sea and it has a mosaic structure with mixed deciduous and coniferous forests combined with grazed open valleys and coastal meadows. Large parts of the wooded pastures at Sandemar have been overgrown with spruce and young deciduous trees during the 20th century due to a lack of grazing or cutting. This overgrowth have an unfavourable status. Location of different actions can be seen in the maps in the end of this document.

Om Projektet

Projektet LIFE RestoRED arbetar med att restaurera skötselkrävande naturtyper, mestadels betesmarker och slåtterängar. Arbetet utförs inom N2000-områden under åren 2021 till 2027. Naturtyperna som restaureras finns med på den rödlista för naturtyper som EU tagit fram. Arbetet som omfattas av den här restaureringsplanen utförs av Länsstyrelsen i Stockholm. Läs mer om projektet på webbplatsen www.liferestored.se.

Uppgifter om området

Natura 2000-område: (SE0110015. Sandemar)
 Naturresevat: Sandemar
 Län: Stockholm
 Kommun: Haninge
 Förvaltare/kontaktperson på Länsstyrelsen: Max Svanstedt
 Koordinater för restaureringsområde: SWEREF : 6558404,691832
 Viktiga kontaktpersoner/organisationer i N2000-området:

Beskrivning av objektet

Natura 2000-området Sandemar ligger väster om Dalarö i Haninge kommun. Området är delvis dolt av lövskog i ett flackt odlingslandskap som breder ut sig ner mot Saltöfjärden. Slottet med dess ägor är beläget på en låg höjd av 0-30 m.ö.h., som sluttar söderut mot fjärden. Ett kartöverlägg från år 1703 visar att dagens havsstrandäng till övervägande del låg under vattenytan, medan Höggarn (tidigare benämnd Jägaröhn) var en trädbeklädd ö som nyttjades för bete. Utmärkande för Natura 2000-området är gräsmarkernas långa hävdkontinuitet, det vill säga att de vidsträckta havsstrandängarna och hagmarkerna har betats med nötkreatur och hästar under en relativt lång tidsperiod. På uddarna Killingen och Höggarn växer idag en alltmer slutna barrdominerad skog. På Killingen dominerar tall och på Höggarn finns både gran- och lövdominerade bestånd. Båda dessa uddar har tidigare varit öppnare och fungerat som trädklädda hagmarker. För att återskapa bra bete för djuren kommer områdena att huggas ut genom bland annat luckhuggning.

Syfte och mål med åtgärderna i projektet

Vid slutet av projektet ska 15 ha av barrblandskog ha restaurerats till öppna betesmarker. I det här området ska naturtypen 9070 ges en stärkt ekologisk status genom att restaurera betesmarker med björk och tall som dominerande arter. Restaurering kommer främst att riktas till de låglänta markerna. Hällmarker där äldre tall dominerar kommer inte att påverkas av de planerade åtgärderna.

Restaureringarna ska även öka tillgängligheten och attraktiviteten i området genom en ökad framkomlighet och tydligt markerade stigar.

Allmänheten och sakägare ska ha fått kunskap om projektet genom skyltning och informationsträff.

Tabell 1 Naturtyper som omfattas av projektåtgärder

Naturtypskod	Natura 2000 naturtyp (namn)	Areal (ha)
9070	Trädklädd betesmark	19,1

Åtgärder som är aktuella i N2000-området Sandemar

Tabell 2 Planerad omfattning

Action	Namn	Längd (m)	Area (ha)	Antal	Nytt värde

C1.1	Röjning och avverkning		19,1		
D1	Fotodokumentation			1	
D2.1	Uppföljning av naturtyper			1	
D5.3	Planering och utvärdering av skapande av död ved			1	
E1.1	Obligatorisk projektskylt			2	
E1.4.1	Ledmarkering	1407		1	

Beskrivning av åtgärderna

Action C1.1 Röjning och avverkning

Möjlig tidsperiod: 2022-09-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2022-2026

Beskrivning: Restaurering av ca 15 ha till trädklädda bestesmarker. I den östra delen (Killingen) dominerar yngre till medelålders tallskog. I detta område innebär restaureringen en utglesning av den yngre tallskogen där ek och äldre tall primärt gynnas. Målet är att gynna utvecklingen av vidkroniga och solitära tallar samt utvecklingen av markskiktet inkl. hävdarter. Hävdfloran förväntas utvecklas långsamt i vissa partier då dessa har dominerats av tätt granbestånd med ett nästa obefintligt fältskikt. Enstaka äldre granar och aspar lämnas också för att ge variation i trädskiktet. Östra delen av Killingen, nedanför hållarna, lämnas utanför restaureringen.

I den västra delen (Höggarn) består trädskiktet av en barrblandskog. Här kommer fokus på restaureringsarbetet att ligga på att gallra ut inväxande gran för att återskapa beta, luckig skog. Den tidigare öppna strandängen i väster kommer att återställas genom att uppväxande al avvecklas. Då buskvegetation står för tätt i delar av området genomförs även utglesning av busskiktet för att dels gynna hävdfloran och dels underlätta betesdjurens passage genom området. Grovbarkig björk och grupper med björk lämnas.

Action C1.2 Restaureringsbete

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2027-08-31

Genomförs: Så snart som möjligt efter att ovanstående restaureringshuggning skett.

Beskrivning: Helst skall nötbete användas, men om inte det är möjligt får andra alternativ utredas.

Action D1. Fotopunkter

Möjlig tidsperiod: 2021-05-15 till 2026-12-31

Genomförs: 2021-05-15

Beskrivning: För att dokumentera effekten av restaureringsåtgärderna kommer foton att tas på strategiska platser före och efter restaureringsåtgärderna. Fotopunkterna finns utmärkta på karta nedan.

Fotodokumentation sker också under genomförandet av projektet och publiceras som en enkel rapport på projektets webbplats www.liferestored.se.

Action D2.1 Utvärdering av bevarandestatus för naturtyper

Möjlig tidsperiod: 2026-03-01 till 2027-02-28

Genomförs: 2026

Beskrivning: Efter genomförd restaurering ska en bedömning göras om statusen för de naturtyper som restaurerats har förbättrats. Bedömningen sker genom observationer på plats och kan genomföras av den som ansvarat för restaureringen, eller en särskild inventariare. Data från genomförda inventeringar av arter och naturtyper används också som underlag för bedömningen. Bedömningen kommer slutligen att registreras i Naturvårdsverkets databas NNK.

Action D5.2 Planering och utvärdering av åtgärder för pollinerare

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023-2024

Beskrivning: I samband med restaureringsåtgärder kommer särskild hänsyn tas till pollinerarnas framtida miljö. Åtgärderna skall märkas ut på kartor.

Resultaten kommer publiceras på projektets webbplats respektive Länsstyrelsens webbplats.

Action D5.3 Planering och utvärdering av skapande av död ved

Möjlig tidsperiod: 2022-10-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2023-25

Beskrivning: I samband med avverkning av träd inom action C.1 kommer död ved att skapas. Ca 50 träd ska göras till högstubbar och ca 30 andra ska avverkas och lämnas som fauna depåer.

För planeringen av vilken död ved som ska skapas har projektets checklista använts och efter genomförd avverkning kommer insatsen att utvärderas och dokumenteras i projektets databas.

Action E1.1 Obligatorisk projektskylt

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31

Genomförs: 2022

Beskrivning: En skylt som beskriver projektets arbete kommer att sättas upp. Placeringen av skylten finns utmärkt på karta nedan.

Action E1.2 Temaskylt

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2026-12-31.

Genomförs: 2023

Beskrivning: Skylt som beskriver de planerade restaureringarna i området kommer att tillverkas och sättas upp. Placeringen av skyltar väljs utifrån deras exponering för besökande. Det kan vara både vid parkeringar men även utefter leder.

Action E1.4.1 Ledmarkering

Möjlig tidsperiod: 2021-03-01 till 2027-02-28

Genomförs: 2024

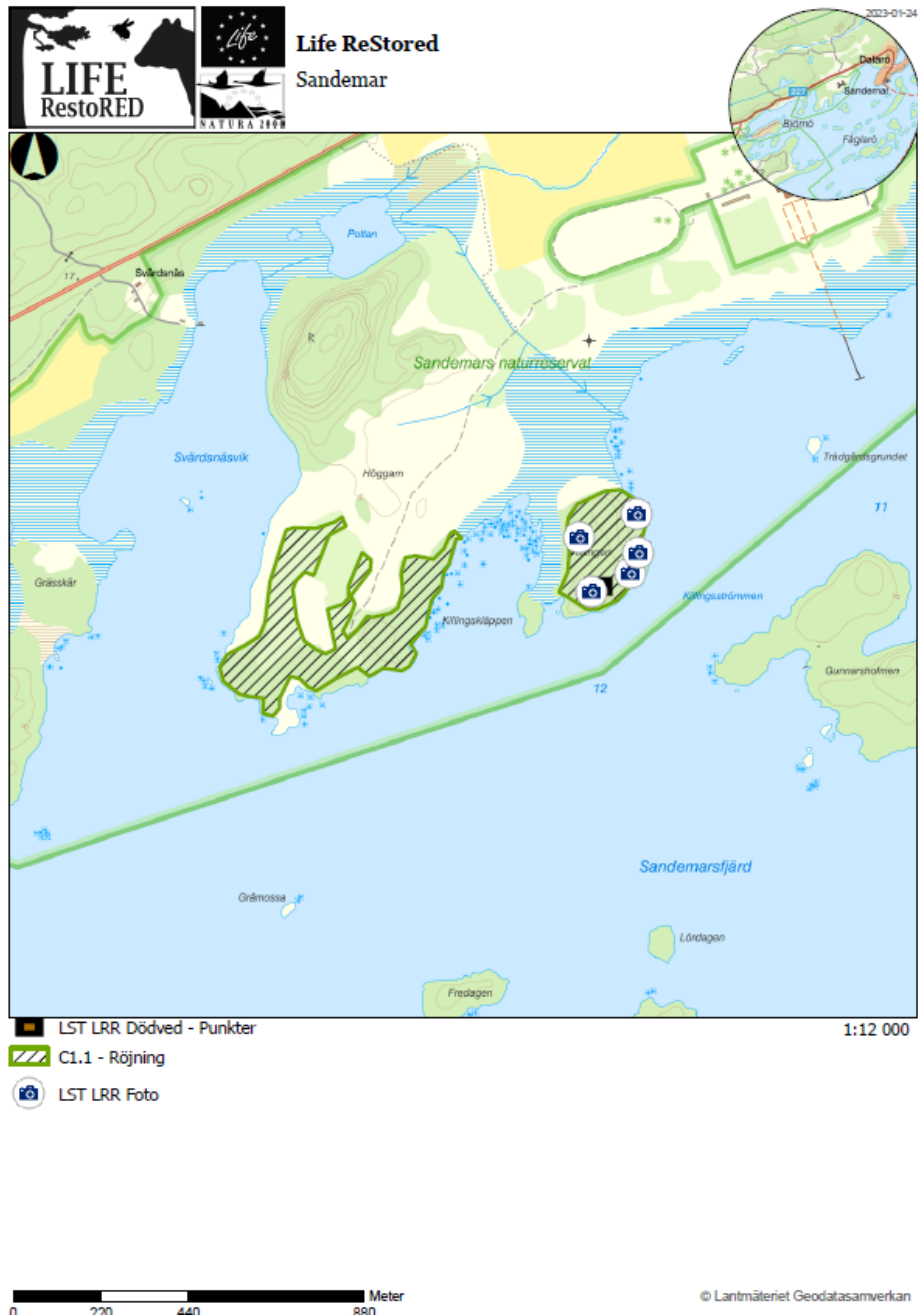
Beskrivning: Den befintliga leden kommer att markeras tydligt. Vid behov kommer vissa delar av stigen dras om för att underlätta tillgängligheten. Ledmarkering sker enligt förlagen sträckan nedan (bild 2)

Kartor

Bild 1 Översiktskarta, N2000-området SE0110015 Sandemar.

Bild 2 Detaljkarta, åtgärder som genomförs i projektet är synliga.

LIFE-programmet

Den här restaureringsplanen har producerats med stöd av Europeiska kommissionens LIFE-program. Ståndpunkter och faktainnehåll representerar projektet LIFE RestoRED och representerar inte nödvändigtvis Europeiska kommissionens eller byrån CINEAs uppfattning eller ståndpunkt. Läs mer om LIFE-programmet på EU-kommissionens webbplats : <https://ec.europa.eu/easme/en/life>.